

UNIVERSITY
OF TAMPERE

This document has been downloaded from
Tampub – The Institutional Repository of University of Tampere

Publisher's version

Authors: Hyödynmaa Merja
Name of article: Kokoelmakartta Tampereen yliopiston kirjastossa
Name of work: Johtamishaasteena muutos: kirjasto akateemisessa yhteisössä
Editors of work: Huotari Maija-Leena, Lehto Anne
Year of publication: 2009
ISBN: 978-951-44-7607-5
Publisher: Tampere University Press
Pages: 136-159
Discipline: Social sciences / Media and communications
Language: fi

URN: <http://urn.fi/urn:nbn:uta-3-896>

All material supplied via TamPub is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorized user.

Merja Hyödynmaa

KOKOELMAKARTTA TAMPEREEN YLIOPISTON KIRJASTOSSA

Johdanto

Kokoelmakartta merkitsee eri yhteyksissä eri asioita. Kokoelmakartalla voidaan tarkoittaa muun muassa organisaatiota, hanketta, välinettä, menetelmää, työn tekemistä, tietokantaa, palvelua, tuotosta tai jotain näiden kombinaatiota. Seuraavassa tarkastellaan sitä, mitä kokoelmakartalla voidaan tarkoittaa yliopistokirjaston näkökulmasta.

Kokoelmakartta¹ on 20 kirjaston 22.11.2007 perustama vapaa-
muotoinen konsortio, johon kuuluu toimintaa hallinnoiva Varasto-
kirjasto, teknisen toteutuksen tuottava Kansalliskirjasto, 14 yliopisto-
kirjastoa, kaksi erikoiskirjastoa ja kaksi ammattikorkeakoulukirjastoa. Kokoelmakartan verkosto koostuu toimintaa koordinoivasta suunnittelijasta, neuvoa antavasta ohjausryhmästä ja konsortioon kuuluvien kirjastojen nimeämistä yhdyshenkilöistä. Kokoelmakartta-konsortion tavoitteena on kehittää koordinoidusti kokoelmien kuvailua ja arviointia jäsenkirjastoissa, saada aikaan näiden kirjastojen kokoelmien kuvailutiedot sisältävä tietokanta sekä kehittää kokoelmätietojen haetavuutta ja valtakunnallista käytettävyyttä (Kokoelmakartta-konsortio 2008 c).

Suppeassa merkityksessä kokoelmakartta on konsortiokirjastojen kokoelmien kuvailutiedot sisältävä tietokanta, joka on käytettävissä

1. <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/>

Kansalliskirjaston ylläpitämän digitaalisten aineistojen *Doria*-palvelun² kautta. Pyrkimyksenä on, että konsortion jäsenkirjastot kuvailevat aineistotarjontansa, sekä painetut kokoelmat että verkkoaineiston kokoelmat, tietokantaan aiheenmukaisten kokoelmien kartaksi.

Kokoelmakartalla saatetaan tarkoittaa edelleen myös Kokoelmakartta-konsortion edeltäjää Suomen yliopistokirjastojen neuvoston vuosina 2003–2007 meneillään ollutta valtakunnallista hanketta *Yliopistokirjastojen kokoelmien tietokartta*, jonka juuret olivat *Yliopistokirjastojen verkoston strategiassa vuosiksi 2003–2007* (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto 2002). Tässä strategiassa asetettiin yhdeksi yliopistokirjastojen yhteistyön painopistealueeksi aineistojen saatavuuden ja kattavuuden edistäminen. Ideana oli varmistaa verkostona, että parhaat mahdolliset tieteelliset kokoelmat ovat valtakunnallisesti käytettävissä. *Yliopistokirjastojen kokoelmakartta* -hankkeen³, joksi hankkeen nimi muutettiin 26.8.2005, tavoitteena oli edistää kirjastojen kokoelmien ja niiden vahvuusalueiden tunnettuutta ja sitä kautta lisätä kirjastojen välistä kokoelmayhteistyötä.

Kokoelmakartta yhdistetään usein myös erilaisiin Kokoelmakartta-konsortion tai sen edeltäjän Yliopistokirjastojen kokoelmakartta-hankkeen aikana kehitettyihin välineisiin, menetelmiin ja käytäntöihin tai laadittuihin ohjeistuksiin. Esimerkiksi kokoelmien määrällistä kartoitusta varten on tarjolla ohjeistusta *Kirjaston kokoelmien kvantitatiivinen kartoitus ja kuvailu 21.2.2005* (Suomen yliopistokirjastojen kokoelmakartta-hankkeen ohjausryhmä 2005). Kokoelmien ryhmittelemiseksi on laadittu *Yleisen suomalaisen asiasanaston*⁴ alanmukaisiin ryhmiin perustuva *Kokoelmakartan aihealueuettelo: aihealueet* (Kokoelmakartta-konsortio 2008 a). Kokoelmien kuvailemiseen on käytettävissä *Kokoelmakartan kokoelmien kuvailuformaattia ohjeineen 30.12.2008* (Kokoelmakartta-konsortio 2008 b). Tämä formaatti perustuu kansainväliseen kokoelmien kuvailuformaattiin⁵ ja se noudattaa

2. <https://oa.doria.fi/>

3. <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/neuvosto/hankkeet/kokoelmakartta.html>

4. <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/>

5. Dublin Core Collection Description Application Profile Summary. <http://www.ukoln.ac.uk/metadata/dcml/collection-ap-summary/>

kokoelmien kuvailujen standardiluonnosta⁶. Kokoelmien kuvailujen tallentamista puolestaan on ohjeistettu oppaassa *Tallennusopas DSpace-tallennusalueelle* 04.7.2008 (Kokoelmakartta-konsortio 2008 e). Kokoelmien arviointia varten on kehitetty *Suomalainen Conspectus-sovellus* 30.12.2008 (Kokoelmakartta-konsortio 2008 d). Suomalainen Conspectus -sovellus sisältää kahdeksan kokoelmatasoa, joista kukin taso on määriteltä suhteessa kokoelman sisältöön, tarkoitukseen ja käyttäjiin.

Edellä kuvattujen lisäksi kokoelmakarttalla tarkoitetaan toisinaan myös laajassa merkityksessä kirjaston aiheenmukaisten kokoelmien analysointiprosessia kokonaisuudessaan, itse työtä ja lopputuloksena olevia kokoelmien kuvailuja. Tässä artikkelissa käytetään sanoja kokoelmakarttatyö ja kokoelma-analyysi toistensa synonyymeinä kuvaamaan sitä prosessia, joka toteutetaan kirjaston aiheenmukaisten kokoelmien kartoittamiseksi, arvioimiseksi ja kuvailemiseksi pdf-tiedostoiksi kirjaston sisäiseen käyttöön tai tietokannaksi Doria-palveluun julkiseen käyttöön.

Tässä artikkelissa kuvataan mitä Kokoelmakartta-konsortion ja sen edeltäjän Yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen kehittämiä välineitä ja menetelmiä on hyödynnetty Tampereen yliopiston kirjastossa, millaisia tuloksia käytetyillä menetelmillä on saatu kirjaston aiheenmukaisista kokoelmista ja millaisin työprosessein tuloksiin on päästy. Lopuksi kerrotaan, miten kokoelmakarttatyö hyödyttää erityisesti Tampereen yliopiston kirjastoa.

Tampereen yliopiston kirjaston kokoelmista

Tampereen yliopiston kirjastolla on kolme palveluyksikköä Tampereella. Pääkirjasto ja humanistis-kasvatustieteellinen osastokirjasto Humanika sijaitsevat yliopiston pääkampuksella, terveystieteiden osastokirjaston Tertio puolestaan Kaupin kampuksella. Humanikaan kuuluu lisäksi Hämeenlinnan yksikkö. Tampereen yliopiston ainelaitosten kirjastot eivät kuulu kirjaston organisaatioon.

6. Collection Description Specification (Z39.91-200X). <http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/standardointi/NISO-Z39-91-DSFTU.pdf>

Tampereen yliopiston kirjaston kokoelmassa oli vuonna 2007 kirjoja 494 066 nidettä, painettuja kausijulkaisuja 7 925 nimekettä, sähkökirjoja 295 212 nimekettä ja verkkolehtiä 21 019 nimekettä (Tampereen yliopiston kirjasto 2008 a). Kirjastossa on myös useita erikoiskokoelmia ja käsikirjoitusarkisto. Tampereen yliopiston monitieteisyys heijastuu yliopiston kirjaston kokoelmiin. Kirjaston kokoelmien pääalat ovat yliopiston opetukselle ja tutkimukselle keskeiset tieteenalat informaatiotieteet, kauppa- ja hallintotieteet, yhteiskuntatieteet, humanistiset tieteet, kasvatustieteet ja terveystieteet. Pääkirjasto vastaa informaatiotieteiden, kauppa- ja hallintotieteiden sekä yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opetus- ja tutkimusalojen tietoaaineistojen hankinnasta, humanistis-kasvatustieteellinen osastokirjasto humanistisen ja kasvatustieteellisen tiedekunnan tietoaaineistojen hankinnasta ja terveystieteiden osastokirjasto hoito-, lääke- ja terveystieteiden tietoaaineistojen hankinnasta (Tampereen yliopiston kirjasto 2004).

Tampereen yliopiston ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin (PSHP) välinen sopimus sairaalan asiakaskunnan tarvitsemien kirjastopalveluiden tuottamisesta (Siiskonen, Ahola & Toivonen 2008) vaikuttaa myös yliopiston kirjaston kokoelmien kehittämistarpeisiin. Lisäksi yliopistoallianssi, jossa Tampereen yliopisto on jäsenenä, ja siihen liittyvät suunnitelmat saattavat nekin vaikuttaa kirjaston kokoelmien kehittämiseen.

Kokoelmakarttatyön käytäntöjä Tampereen yliopiston kirjastossa

Tampereen yliopiston kirjaston oma kokoelmakarttatyö käynnistyi syksyllä 2005, kun kirjaston johtoryhmä perusti tätä tarkoitusta varten työryhmän. Johtoryhmä valitsi työryhmään edustajat pääkirjaston hankintaosastosta, tietokantaosastosta ja hallintotiimistä sekä molemmista osastokirjastoista. Tällaisella kokoonpanolla varmistettiin sekä toimintokohtainen että paikallinen asiantuntemus. Työryhmä teki ja tekee edelleen kiinteästi yhteistyötä kirjaston mikrotuen kanssa.

Mikrotuki toteuttaa Tamcat-kirjastotietokantaan kohdistuvat tilastojot monografiakokoelmia koskevien kvantitatiivisten tietojen selville saamiseksi.

Työryhmän toimeksiantona oli sopia aiheenmukaisten kokoelma-analyysien käytännön toteutuksesta kirjastossa. Työryhmä päätti keskuudessaan eri tieteenalojen kokoelmien kartoitusjärjestyksestä, kartoitusten tarkkuusasteesta sekä kokoelmien analysointiin käytettävistä menetelmistä. Työryhmän tuli myös huolehtia siitä, että kokoelma-analyysit ja myöhemmin kuvailut toteutetaan kansallisia suosituksia noudattaen.

Kokoelmakartta-työryhmä toimii edelleen kirjastossa, osa sen jäsenistä on kuitenkin ehtinyt vaihtua. Työryhmä on toiminut itseohjautuvasti, mutta ottanut kuitenkin työskentelyssään huomioon kansallisen kokoelmakartan tarpeet. Tampereen yliopiston kirjasto onkin osallistunut aktiivisesti erilaisiin Yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen kokoelmia koskeviin pilottitutkimuksiin.

Kokoelma-analyysin lähtökohdat

Kansallisesti kokoelmien kartoituksessa lähdettiin liikkeelle painetuista kokoelmista, myöhemmin kartoitusta laajennettiin verkkokokoelmiin. Aluksi painopiste oli aiheenmukaisten painettujen monografiakokoelmien kvantitatiivisessa analyysissä, kokoelmien kieli- ja ikäjakauman sekä painopistealojen selvittämisessä. Hieman myöhemmin huomio kiinnittyi myös näiden kokoelmien käyttöön, lainakertoihin ja tiettyinä ajankohtana lainassa olevien määrään. Vähitellen analyysiä laajennettiin aikakauslehtiin ja sähköiseen aineistoon, sähkökirjoihin, tietokantoihin ja verkkolehtiin. Myös verkkolehtien käyttöä ryhdyttiin selvittämään laskemalla artikkelien tulostuskertoja tai latauskertoja. Ajan myötä monografiakokoelmien analysointiin suositeltiin käytettävän kvantitatiivisten menetelmien ohella kvalitatiivisia menetelmiä kuten hyllytarkastelua⁷ (Bushing 2006).

Tampereen yliopiston kirjastossa pääkirjastossa ja humanistis-kasvatustieteellisessä osastokirjastossa Humanikassa kirjat sijoitetaan

7. Huom! Hyllytarkastelu on epävirallinen suomennos Mary Bushingin käyttämästä termistä shelf-scanning.

hyllyyn alanmukaisesti noudattaen hyllyluokitusta, joka perustuu vuonna 2003 käytöstä poistettuun Tampereen yliopiston kirjaston omaan luokituskaavaan. Pääkirjaston hyllyluokitus on karkea, Humanikan hyllyluokitus on osastokirjaston tieteenaloilta suhteellisen tarkka. Kunkin tarkasteltavan tieteenalan monografiakokoelman määrälliseksi kartoittamiseksi piti laatia Tamcat-kirjastotietokantaan kohdistuva hyllyluokituksiin perustuva hakusuunnitelma. Aiheenmukaisten kokoelmien painopistealojen selvittämiseksi hakulauseisiin piti sisällyttää myös Yleisen suomalaisen asiasanaston termejä, joita käyttäen kirjat on sisällönkuvailtu 1990-luvun puolivälistä lähtien, sillä kirjojen sisältöä ei ole enää maaliskuun 2003 jälkeen kuvailtu Tampereen yliopiston kirjaston luokituskaavaa käyttäen.

Terveystieteiden osastokirjastossa Tertiossa puolestaan on käytössä *National Library of Medicine Classification* (NLM) -luokituskaava⁸ sekä sisältö- että hyllyluokituksena ja *U.S. National Library of Medicine's Medical Subject Headings* (MeSH) -asiasanasto⁹. Tertian aiheenmukaisten kokoelmien kartoituksessa hakulauseet perustuivat NLM-hyllyluokitukseen ja kokoelmien painopistealojen selvittämiseen käytettiin NLM-luokituskaavan alaluokkia.

Kokoelmakarttatyön eteneminen

Alkuvaiheessa oli vaikea ennustaa, kuinka aikaa vievää kirjaston kokoelmien määrällinen kartoitus on. Etukäteen ei ollut tietoa siitä, paljonko tarvitaan aikaa aiheenmukaisten kartoitussuunnitelmien laatimiseen, tilastoajojen tekemiseen kirjastotietokannasta, tulosten analysointiin ja varsinaiseen kokoelmien kuvailemiseen. Tästä syystä kokoelma-analyysit aloitettiin varovasti. Kirjaston kokoelmakarttatyöryhmä eteni tieteenala kerrallaan kokoelma-analyysistä toiseen, mikä on osoittautunut erittäin käytännölliseksi tavaksi toimia. Kun kirjastossa on haluttu noudattaa Yliopistokirjastojen kokoelmakartta-hankkeen ja sittemmin Kokoelmakartta-konsortion ohjausryhmän antamia suosituksia ja ohjeita, niin työryhmä on saattanut ohjeiden

8. <http://wwwcf.nlm.nih.gov/class/OutlineofNLMClassificationSchedule.html>

9. <http://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>

muuttuessa tarkentaa kokoelma-analyysin toteutustaan aina seuraavaksi käsittelyyn otettavalla tieteenalalla.

Liikkeelle lähdettiin humanistis-kasvatustieteellisen osastokirjaston Humanikan vastuutieteenaloista. Pääkirjaston muutettua Linnan kesällä 2006 alettiin kartoittaa pääkirjaston tieteenalojen kokoelmia. Terveystieteiden osastokirjaston Tertian vuoro tuli vuonna 2008. Tieteenalojen kartoitusjärjestykseen vaikutti kansallisten, ohjausryhmän ilmaisemien, toiveiden lisäksi olennaisesti myös se, kuinka helposti kunkin tieteenalan kokoelma on kartoitettavissa kirjaston kokoelmista.

Tampereen yliopiston kirjastossa aiheenmukaiset kokoelma-analyysit on tehty ja tehdään edelleen pääasiassa virkатыönä. Näin on toimittu sekä pääkirjastossa että humanistis-kasvatustieteellisessä osastokirjastossa Humanikassa. Terveystieteiden osastokirjaston Tertian kokoelma-analyysit sen sijaan toteutettiin projektina (Siiskonen, Ahola & Toivonen 2008). Virkатыönä toteutettujen aiheenmukaisten kokoelma-analyysien tahti on ollut verkkainen eivätkä kokoelma-analyysit ole kilpailleet muiden ehkä kiireellisempien tehtävien kanssa, niinpä kirjaston mikrotuki on saattanut tehdä monografiakokoelmia ja niiden käyttöä koskevat tilastoajat Tamcat-kirjastotietokannasta muiden töiden lomassa.

Hitaasti etenevän kokoelmakarttatyön haasteena on prosessin kokonaiskesto. Kirjastossa virkатыönä tehtävät kokoelma-analyysit voivat viedä vuosia, sen sijaan projektina toteutettavat kokoelma-analyysit kestänevät vain kuukausia. Projekti edellyttää kuitenkin yleensä lisäresursseja, mihin ei aina ole mahdollisuuksia. Jos kirjaston aiheenmukaisia kokoelmia koskevat tiedot kerätään hyvin pitkän ajan kuluessa, eri tieteenalojen kokoelma-analyysien tulosten yhteismitallisuutta heikentää sekä tiedonkeruun eriaikaisuus että mahdollisesti muuttuneet ohjeet. Jos kirjaston aiheenmukaiset kokoelmat kartoitetaan sen sijaan lyhyen ajan kuluessa, eri tieteenalojen kokoelma-analyysien tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia, sillä tiedot on kerätty samaan aikaan ja samoin kriteerein.

Verkkaisesti etenevällä kokoelmakarttatyöllä on kuitenkin yksi kiistaton etu. Kun kirjaston kokoelma-analyysit toteutetaan tieteenala

kerrallaan valmiiksi, välttyään saamasta yhtä aikaa suuri määrä tuloksia analysoitavaksi ja kokoelmien kehittämistoimenpiteitä toteutettavaksi. Kartoitustulosten analysointi tuoreina on ideaalitilanne, johon pitää pyrkiä. Kokoelmien kehittäminen puolestaan sisältää väistämättä tarpeen karsia vanhentunutta, vähänkäytettyä tai epätieteellistä aineistoa, mikä puolestaan sitoo työvoimaa, siksi monen tieteenalan samanaikainen karsinta tuskin olisi mahdollista. Kokoelmien kehittäminen voi merkitä myös tarvetta kohdentaa hankintaa erikieliseen tai erimuotoiseen aineistoon tai aivan uusiin aloihin, mikä sekin sitoo työvoimaa. Lyhytkestoisessa projektissa kokoelmakarttatyön haasteeksi muodostuu tarvittavien kokoelmien kehittämistoimenpiteiden toteutus, kokoelmien kehittämisen ajoitus ja resursointi, erityisesti silloin kun on kartoitettu samanaikaisesti useita aiheenmukaisia kokoelmia.

Lyhytkestoisena projektina toteutettavan kokoelma-analyysin onnistuminen edellyttää lisätyövoiman lisäksi hyvää suunnittelua ja selkeää näkemystä tehtävästä työstä, prosessin etenemisestä ja työnjaosta. Nämä edellytykset täyttyivät terveystieteiden osastokirjaston Tertion projektissa, jonka aikana kolmen tieteenalan kokoelma-analyysit valmistuivat aikataulun mukaisesti. Projektin alkaessa kokoelmakarttatyötä oli tehty Tampereen yliopiston kirjastossa jo pitkään. Projektityöntekijä saattoi ryhtyä lähes ensitöikseen analysoimaan monografiakokoelmien kartoitustuloksia, sillä kartoitussuunnitelmat ja pääasiallisesti tilastoajojen tuloksetkin olivat jo käytettävissä, kun työntekijä aloitti. Työntekijällä oli mallina, Excel-taulukkoina, aiemmin analysoitujen tieteenalojen kokoelmien kartoitustulokset samoin kuin aiempien tieteenalojen kuvailut. Työntekijä saattoi myös tukeutua kirjaston kokoelmakartta-työryhmään, joka ohjasi ja neuvoi tarvittaessa.

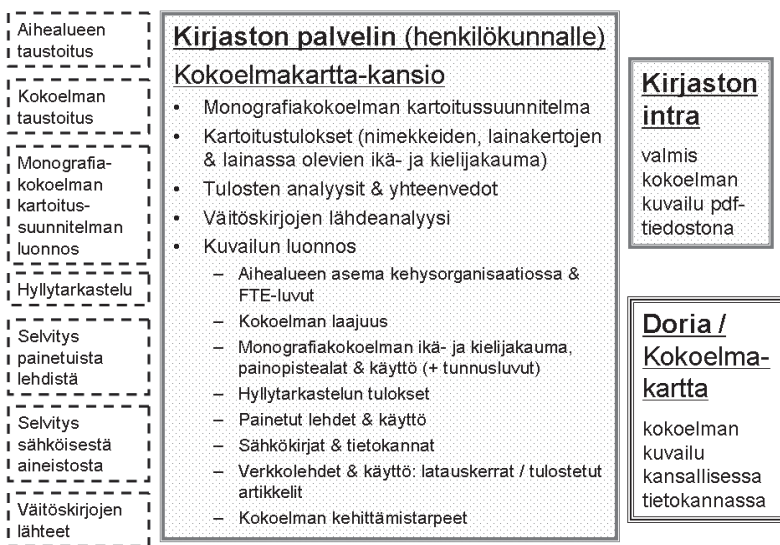
Kokoelmatietojen dokumentointi ja tiedonvälitys

Kirjaston kokoelmakarttatyössä on tärkeää dokumentoida, välittää ja säilyttää kokoelmia koskevia tietoja. Edellä mainitun lisäksi kirjastossa ainakin yhden työntekijän on hyvä tietää ja tuntea kokonaisuus, koko prosessi, se, mitä on jo tehty ja mitä tehdään parhaillaan kokoel-

mien analysoimiseksi. Kokoelmakartta-työryhmän kokoonkutsujan tehtäväksi muodostui dokumentointi ja tiedonvälitys. Tämä sisälsi muun muassa kartoitussuunnitelmien tarkistamisen ja välityksen työryhmältä kirjaston mikrotukeen sekä kartoitustulosten välityksen kirjaston mikrotuesta työryhmälle. Keskitetyllä tiedonvälityksellä pyrittiin turvaamaan kartoitusten yhdenmukaisuus. Haluttiin myös varmistaa, että aiheenmukaisissa kokoelmien kartoituksissa suhtaudutaan samalla tavalla eri dokumenttityyppeihin ja eri dokumenttimuotoihin (Suomen yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen ohjausryhmä 2005).

Kirjaston kokoelmakarttatyöryhmän jäsenten pääasiallinen viestintäväline oli pitkään sähköposti. Keväällä 2008 tiedonjakaminen helpottui ratkaisevasti, kun työryhmä sai kirjaston henkilökunnan käytössä olevalle palvelimelle oman Kokoelmakartta-kansion, johon jäsenillä on oikeus viedä tiedostoja ja jonka tiedostoja heillä on oikeus muokata. Myös kirjaston mikrotuki vie aiheenmukaisten kokoelmien kartoitustulokset suoraan kyseiseen kansioon, johon myös kartoitus-suunnitelmat on tallennettu. Kokoelmien kuvailujen luonnokset voidaan nyt tehdä yhdessä siten, että kukin käy tallentamassa keräämänsä ja analysoimansa tiedot kyseisen tieteenalan kokoelmaa koskevaan Word-tiedostoon. Kaikilla kirjaston työntekijöillä on lisäksi lukuoikeus Kokoelmakartta-kansion tiedostoihin. (Ks. kuvio 1.)

Valmiit kokoelmien kuvailut viedään pdf-muodossa kirjaston intranetiin, jossa ne säilyvät ja josta on helppoa kerätä tarvittavat tiedot kuvailtaessa kokoelmia Kansalliskirjaston ylläpitämään digitaalisten aineistojen Doria-palveluun. Kokoelmien kuvailujen vieminen intranetiin on ollut järkevää, sillä tallentaminen Doria-palveluun on päästy aloittamaan vasta vuoden 2008 keväällä. Intranetiin tallennetaan myös yksityiskohtaisempia kokoelmatietoja kuten kokoelmien käyttötietoja kuin Doria-palveluun, jossa olevalle tallennusalueelle tiedot viedään Kokoelmakartta-konsortion kokoelmien kuvailuformaatin (Kokoelmakartta-konsortio 2008 b) mukaisesti. Intranetissa olevilla kokoelmien kuvailuilla on tärkeä merkitys kokoelmien hallinnan lisäämisessä kirjastossa, sillä ne jakavat kokoelmatietämystä kirjaston koko henkilökunnalle.

Kuvio 1. Aihealueen kokoelma-analyysin dokumentointi.

Mitä Tampereen yliopiston kirjaston kokoelmista saatiin selville?

Tampereen yliopiston kirjastossa on tehty lokakuun 2008 loppuun mennessä kahdeksan kokoelma-analyysia, joista kolme on kohdistunut pääkirjaston vastuutieteenaloille, kaksi humanistis-kasvatustieteellisen osastokirjaston Humanikan tieteenaloille ja kolme terveystieteiden osastokirjaston Tertion tieteenaloille. Kansalliskirjaston ylläpitämään digitaalisten aineistojen Doria-palveluun on kuvailtu viisi kokoelmaa.

Kirjaston kokoelmien laajuus

Kirjaston tieteenaloittaisissa kokoelma-analyysissä eri dokumenttimuodot, painettu aineisto ja sähköinen aineisto, on kartoitettu erikseen. Painetusta aineistosta aikakauslehdet ja monografiat on myös

kartoitettu erikseen, vastaavasti sähköisestä aineistosta verkkolehdet, sähkökirjat ja tietokannat erikseen.

Taulukko 1. Aineiston laajuus nimekkeinä aineistomuodoittain ja tieteenaloittain.

LAAJUUS (nimekkeinä)	Kasvatus- tiede ¹	Yleinen kielitede ²	Psyko- logia	Lääke- tiede	Matema- tiikka	Tietojen- käsittely	Kansan- terveys- tiede	Hoito- tiede
	kirjasto (2007)	kirjasto (2008)	pääkirjasto (2008)	Tertio (2008)	pääkirjasto (2007)	pääkirjasto (2008)	Tertio (2008)	Tertio (2008)
painetut monografiat	31.553 (2006)	7.882 (2006)	7.186 (2007)	4.856	4.711	3.992 (2006)	970	790
sähkökirjat (arvio)	1.151	816	512	2500	346	5.457	459	54
painetut lehdet	178 (2008)	117	11	58	3 (2008)	6	8	8
verkkolehdet (arvio)	802	403	450	3200	470	300	400	230
tietokannat	2	8	7	41	1	6	36	33

¹kaikki kirjaston yksiköt: ²Humanika, Hämeenlinnan yksikkö & pääkirjasto

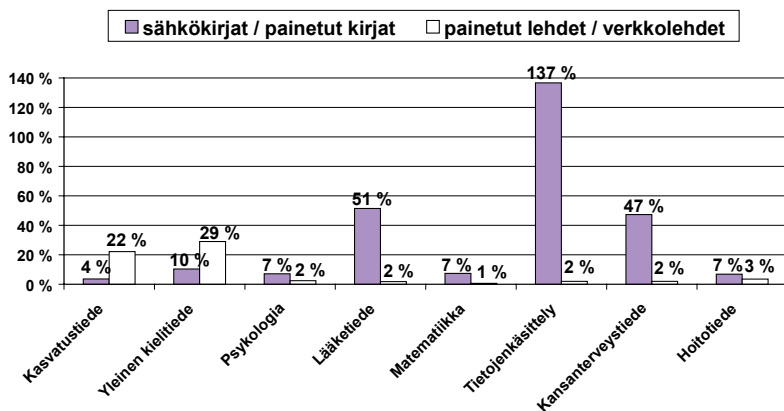
Taulukkoon 1 on koottu Tampereen yliopiston kirjastossa vuosina 2006–2008 kartoitettujen aiheenmukaisten kokoelmien laajuus aineistomuodoittain. Analysoitujen monografiakokoelmien koko vaihteli kasvatustieteen noin 31 600 nimekkeestä hoitotieteen 790 nimekkeeseen. Kokoelmat kartoitettiin eri ajankohtina ja osin eri tarkkuutta noudattaen, tämä vaikutti eroihin jonkin verran. Kasvatustieteen kokoelman kartoituksessa otettiin huomioon sekä pääkirjaston että osastokirjastojen kyseisen aihepiiriin monografiakokoelmat, monografiasarjojen osat mukaan lukien. Myös yleisen kielitieteen monografiakokoelman kartoitus kohdistui koko kirjaston kokoelmiin terveystieteiden osastokirjaston Tertion kokoelmia lukuun ottamatta. Kaikissa myöhemmissä kokoelma-analyysissä kartoitus kohdistui vain joko pääkirjastoon tai osastokirjastoon sen mukaan missä aiheen pääkokoelma sijaitsee. Kartoitus kohdistui siis pääkirjaston tai osastokirjaston kyseisen tieteenalan käsikirjasto- ja yleiskokoelmaan, avo- ja varastokokoelma mukaan lukien. Pääsääntöisesti kartoituksen ulkopuolelle rajattiin kausijulkaisut, opinnäytteet, kurssikirjakokoelmat ja erikoiskokoelmat.

Sähkökirjojen määrä vaihteli tietojenkäsittelyn noin 5 500 nimekkeestä hoitotieteen vajaaseen 60 nimekkeeseen. Painettujen aikakauslehtien, voimassa olevien tilausten, määrä vaihteli kasvatustieteen 178 lehdestä matematiikan 3 lehteen. Verkkolehtien määrää ei pystytty selvittämään tarkasti, eniten verkkolehtiä näyttäisi olevan lääketieteessä (noin 3 200 nimekettä) ja vähiten hoitotieteessä (noin 230 nimekettä). Tietokantojen määrä on osittain määrittelykysymys, lasketaanko mukaan lehtitietokannat ja monitieteelliset tietokannat vai vain tietyn tieteenalan tietokannat ja viitetietokannat.

Sähköinen ja painettu aineisto kirjastossa

Kirjaston kokoelmissa sähkökirjoja suhteessa painettuihin kirjoihin oli runsaasti tietojenkäsittelyssä (137 %), lääketieteessä (51 %) ja kansanterveystieteessä (47 %) (ks. kuvio 2). Näillä tieteenaloilla sähkökirjojen nimekkeitä oli noin puolet tai enemmän painettujen kirjojen nimekemäärästä. Sähkökirjoja suhteessa painettuihin kirjoihin oli vähän kasvatustieteessä (4 %), psykologiassa, matematiikassa ja hoitotieteessä (kaikissa 7 %) sekä yleisessä kielitieteessä (10 %).

Kirjaston kokoelmien tieteenaloittainen sähköistymisen trendi näkyi osittain myös painettujen lehtien ja verkkolehtien suhteessa. Niillä tieteenaloilla, joissa sähkökirjoja oli runsaasti suhteessa painettuihin kirjoihin, oli vähän painettuja lehtiä suhteessa verkkolehtiin. Tietojenkäsittely (2 %), lääketiede (2 %) ja kansanterveystiede (2 %) edustivat näitä aloja. Sellaisilla tieteenaloilla, joissa sähkökirjoja oli vähän suhteessa painettuihin kirjoihin, oli kohtalaisesti painettuja lehtiä suhteessa verkkolehtiin, näin siis kasvatustieteessä (22 %) ja yleisessä kielitieteessä (29 %). Poikkeuksen säännöstä muodostivat tieteenalat, joissa oli vähän sähkökirjoja suhteessa painettuihin kirjoihin ja sen lisäksi vähän painettuja lehtiä suhteessa verkkolehtiin. Tätä tyyppiä edustivat psykologia (2 %), matematiikka (1 %) ja hoitotiede (3 %). Viimeksi mainituille aloille oli tyypillistä aineiston sähköistymisen kohdistuminen aikakauslehtiin, ei kirjoihin. Kartoitusten eriaikaisuudesta huolimatta joidenkin tieteenalojen (tietojenkäsittelyn, lääketieteen ja kansanterveystieteen) kokoelmat ovat selkeästi sähköisempiä kuin toisten.

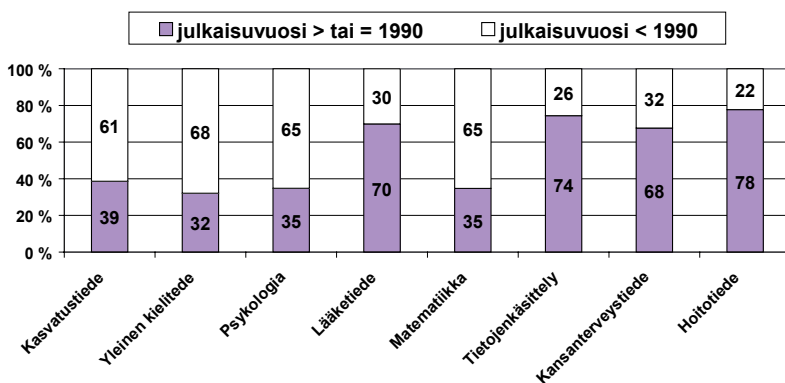
Kuvio 2. Sähköisen ja painetun aineiston nimekkeiden suhde (%) tieteenaloittain

Kirjaston sähköisestä aineistosta pyrittiin selvittämään myös verkkolehden käyttöä. Käytetyimpiä verkkolehtiä listattiinkin tieteenaloittain tulostettujen artikkelien perusteella. Yleistä kielitiedettä lukuun ottamatta jokaisen tarkasteltavan tieteenalan kymmenen käytetyintä verkkolehteä ja kunkin lehden tulostuskerrat selvitettiin. Tulostuskerrat vaihtelivat lääketieteen käytetyimmän lehden 4 981 tulostuskerrasta matematiikan käytetyimmän lehden 133 tulostuskertaan. Korkeat tulostuskerrat käytetyimmästä lehdestä saatiin yllättäen myös kasvatustieteestä (4 396 tulostuskertaa) ja psykologiasta (3 369 tulostuskertaa). Tietojenkäsittelyn käytetyimpään lehteen kohdistui vain 1 353 tulostuskertaa, kansanterveystieteen lehteen 829 tulostuskertaa ja hoitotieteen lehteen 778 tulostuskertaa. Saadut luvut eivät ole tarkkoja, sillä monet yksittäiset verkkolehdet löytyvät monesta tietokannasta. Tällöin lehtien käyttökerrat kirjautuvat siihen tietokantaan, jonka kautta lehteä käytetään. Terveystieteiden osastokirjastossa Tertiossa selvitettiin myös käytetyimmät verkkolehdet sen perusteella, paljonko Nellin sfx-linkin kautta oli tullut yhteydenottoja (Siiskonen, Ahola & Toivonen 2008).

Kirjaston monografiakokoelmien ikä

Kirjaston aiheenmukaisten monografiakokoelmien ikäjakauma selvitettiin vuosikymmenen tarkkuudella, 2000-luku ja 1990-luku myös viisivuotiskausittain. Vanhinta aineistoa tarkasteltiin ajallisesti laajoina kokonaisuuksina, 1900-luvun alkupuolella julkaistut yhtenä ryhmänä ja ennen vuotta 1900 ilmestyneet toisena ryhmänä.

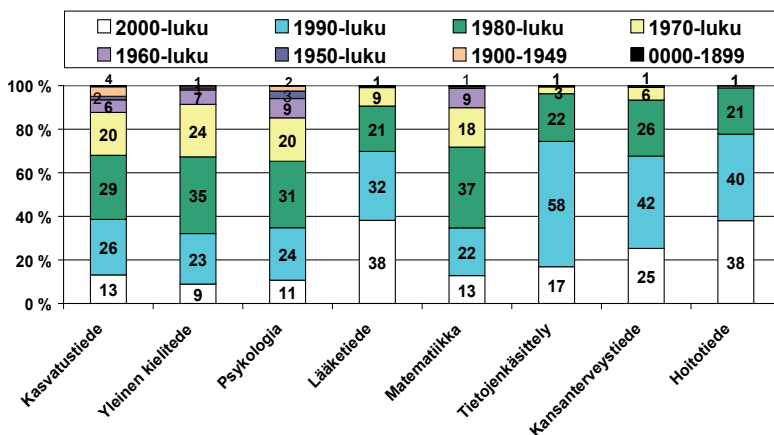
Kun monografiakokoelmaa tarkasteltiin iän mukaan kahtia jaetuna, ensimmäisenä ryhmänä vuonna 1990 tai sen jälkeen ilmestyneet ja toisena ryhmänä ennen vuotta 1990 ilmestyneet, niin kansanterveystieteessä, lääketieteessä, tietojenkäsittelyssä ja hoitotieteessä ensimmäiseen ryhmään kuului 68 %–78 % nimekkeistä (ks. kuvio 3). Kasvatustieteessä, psykologiassa, matematiikassa ja yleisessä kielitieteessä puolestaan toiseen ryhmään kuului 61 %–68 % nimekkeistä. Edellä mainittuihin lukuihin vaikuttaa moni käytännön seikka kuten kartoitusvuosi ja kokoelman karsintatilanne, mutta myös kyseessä olevan tieteenalan luonne.

Kuvio 3. Vuonna 1990 tai sen jälkeen ja ennen v. 1990 julkaistujen monografioiden osuudet (%) kokoelmasta tieteenaloittain.

Kirjaston aiheenmukaisten monografiakokoelmien ikäjakaumasta käy ilmi myös nimekkeiden julkaisuvuosikymmenen moodi eli millä vuosikymmenellä julkaistua aineistoa on eniten kokoelmassa (ks.

kuvio 4). Analysoiduista kokoelmista ainoastaan lääketieteen kokoelman julkaisuviiksen moodi oli 2000-luku eli lääketieteen kokoelma painottuu selkeästi uuteen aineistoon. Tietojenkäsittelyn, hoitotieteen ja kansanterveystieteen kokoelmien julkaisuviiksen moodi oli puolestaan 1990-luku eli kokoelmissa oli eniten aineistoa 1990-luvulta. Muiden kartoitettujen tieteenalojen, kasvatustieteen, yleisen kielitieteen, psykologian ja matematiikan, kokoelmien moodi oli 1980-luku.

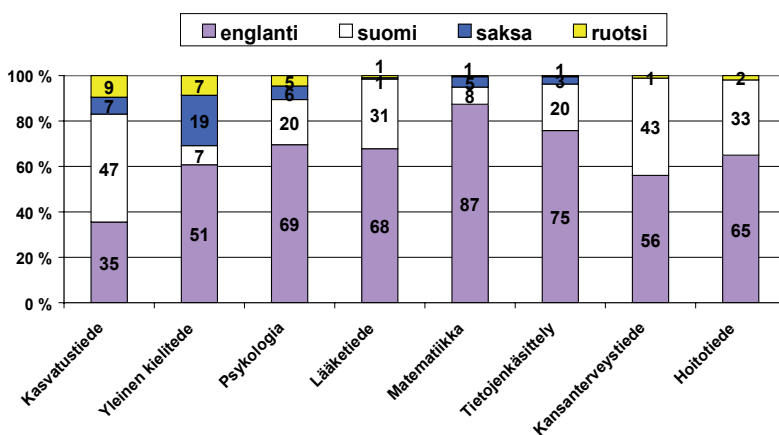
Kuvio 4. Monografioiden ikäjakauma (%) tieteenaloittain.

Kokoelman ikäjakaumasta havaittu moodi on suuntaa antava, sillä moodiin vaikuttaa luonnollisesti myös kartoitusvuosi. Jos kokoelma on kartoitettu vuonna 2006, 2000-luvulla julkaistua aineistoa ei ole ehditty hankkia niin runsaasti kuin jos kartoitus olisi toteutettu vuonna 2008. Aiheenmukaisten kokoelmien moodi muuttuu joissain tapauksissa, jos 1990-luku ja 2000-luku tarkastellaan viisivuotiskausittain.

Kirjaston monografiakokoelmien kieli

Kirjastossa kartoitetusta kahdeksasta aiheenmukaisesta monografia-kokoelmasta seitsemän pääkieli oli englanti (ks. kuvio 5). Pääkielenä

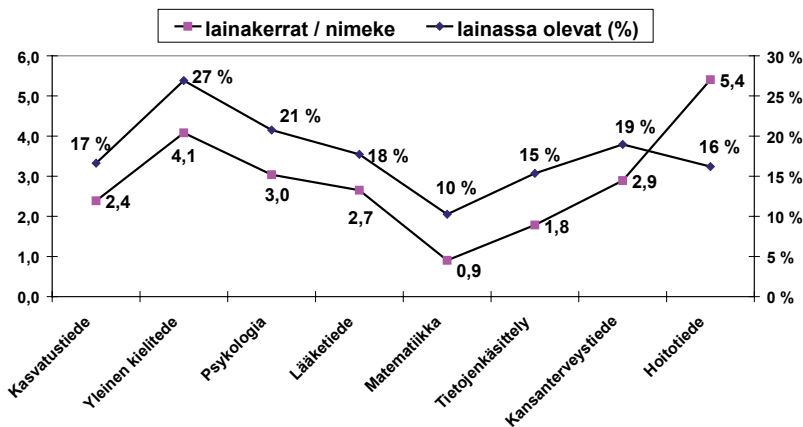
englannin kielen osuus kokoelman nimekkeistä vaihteli matematiikan 87 %:sta yleisen kielitieteen 51 %:iin. Kasvatustiede oli ainoa tieteenala, jossa suomenkielistä aineistoa oli enemmän (47 %) kuin englanninkielistä (35 %). Kokoelmien toiseksi yleisin kieli oli suomen kieli. Poikkeuksena oli yleinen kielitiede, jonka toiseksi yleisin kieli oli saksan kieli. Ruotsinkielisen aineiston suhteellinen osuus kokoelmissa oli yleistä kielitiedettä (19 %) lukuun ottamatta minimaalinen, alle 10 %:a.

Kuvio 5. Monografioiden pääkielet (%) tieteenaloittain.

Kirjaston monografiakokoelmien käyttö

Kirjaston kartoitetuista aiheenmukaisista kokoelmista selvitettiin kirjastossa vuodesta 2001 alkaen käytössä olleen Voyager-kirjastojärjestelmän aikaiset lainakerrat ja tiettyinä päivinä lainassa olevat (ks. kuvio 6). Saadut tulokset eivät ole täysin vertailukelpoiset, sillä Tamcat-kirjastotietokantaan kohdistuvat tilastoajat tehtiin eri ajankohdina, jopa eri vuosina eri tieteenaloilla. Lainassa olevien suhteellinen osuus koko kokoelman nimekkeistä vaihteli matematiikan 10 %:sta

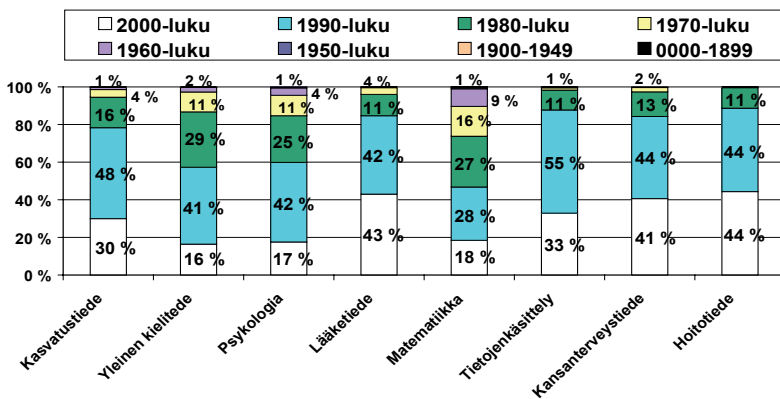

Kuvio 6. Lainakerrat/nimeke ja lainassa olevat (%) kaikista nimekkeistä tieteenaloittain.

yleisen kielitieteen 27 %:iin. Lainakerrat nimekettä kohden vaihtelivat matematiikan 0,9:stä hoitotieteen 5,4:ään. Hoitotieteen pienen, 790 nimekkeen, kokoelman kirjoja lainattiin runsaasti samoin kuin yleisen kielitieteen laajan, 7 882 nimekkeen, kokoelman kirjoja. Tulokset ovat kuitenkin vain suuntaa antavia. Lainakertalukuihin sisältyy yleiskokoelman kirjojen koko Voyager- kirjastojärjestelmän aikaiset lainakerrat. Yleiskokoelmassa voi olla myös kurssivaatimuksista poistettuja kirjoja, joiden kurssikirja-ajan lainakerrat sisältyvät lainakertalukuihin.

Enemmän informaatiota kokoelmista saadaan, jos selvitetään myös, mitä nimekkeitä on lainattu runsaasti ja mitä nimekkeitä ei ole lainattu lainkaan. Tällaista selvitystä ei kirjastossa ole tehty systemaattisesti, mutta matematiikan kokoelman lainatuimmat nimekkeet selvitettiin. Eniten lainakertoja (17) keräsivät kaksi lineaarialgebran kirjaa. Vähintään kymmenen lainakertaa keränneet muut teokset (21 nimekettä) käsittelivät muun muassa kryptografiaa, informaatioteoriaa, verkkoteoriaa, todennäköisyyslaskentaa, algebraa, lukuteoriaa, diskreettiä matematiikkaa, matemaattista tilastotiedettä, geometriaa, algoritmeja, peliteoriaa ja topologiaa. Pienen yllätyksen tuotti tieto siitä, että matematiikan avokokoelman nimekkeistä 61 %:a ei ollut lainattu kertaakaan Voyager-kirjastojärjestelmän aikana.

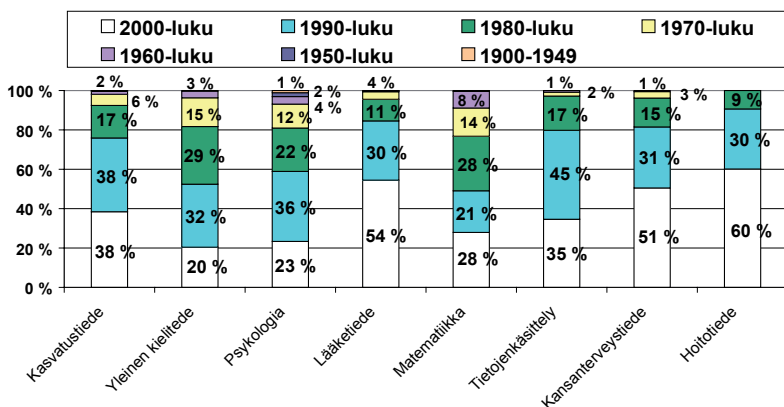
Kaikille kartoitetuille aiheenmukaisille monografiakokoelmille oli tyypillistä se, että lainakerroilla mitattuna uusinta, 2000-luvulla painettua, aineistoa oli lainattu suhteellisesti enemmän kuin mitä oli sen osuus kokoelmasta (ks. kuvio 7 & kuvio 4). Uuden, 2000-luvulla tai 1990-luvulla painetun, aineiston suhteellinen osuus lainakerroista verrattuna aineiston osuuteen kokoelmasta oli lähes kaksinkertainen kasvatustieteessä ja huomattavan suuri myös yleisessä kielitieteessä ja psykologiassa. Muilla tieteenaloilla ei ollut näin isoja eroja.

Kuvio 7. Monografiakokoelman lainakertojen ikäjakauma (%) tieteenaloittain.

Kaikille kartoitetuille aiheenmukaisille monografiakokoelmille oli ominaista myös se, että lainassa olevien osuuden perusteella uusinta, 2000-luvulla painettua, aineistoa oli lainassa suhteellisesti enemmän kuin mitä oli sen osuus kokoelmasta (ks. kuvio 8 & kuvio 4).

Vastaavasti kasvatustieteessä, yleisessä kielitieteessä ja psykologiassa uuden, 2000-luvulla tai 1990-luvulla painetun, aineiston suhteellinen osuus lainassa olevista oli huomattavasti suurempi kuin sen osuus kokoelmasta. Muilla tieteenaloilla erot olivat taas pienempiä.

Kuvio 8. Monografiakokoelman lainassa olevien teosten ikäjakauma (%) tieteenaloittain.

Kirjaston monografiakokoelmien hyllytarkastelu

Hyllytarkastelu on kvalitatiivinen menetelmä arvioida kirjaston kokoelmien laatua. Hyllytarkastelussa kirjastonhoitaja jalkautuu kokoelmien pariin, kirjahyllyjen äärelle. Oletuksena hyllytarkastelussa on se, että uusimmat ja ehkä parhaimmat kirjat ovat lainassa, siksi tarkastelu kohdistuuakin paikalla olevien kirjojen sisältöön ja ulkoasuun. Huomiota kiinnitetään myös aineiston ajantasaisuuteen, jonka kriteerit ovat aivan erilaiset lääketieteessä kuin esimerkiksi matematiikassa. (Bushing 2006.)

Tampereen yliopiston kirjastossa hyllytarkastelua on tehty kasvatustiedettä lukuun ottamatta kaikilla muilla analysoiduilla tieteenaloilla. Hyllytarkastelusta saadun yleisvaikutelman perusteella tarkasteltavien kokoelmien katsottiin olevan tiedeyhteisölle kohdennettuja, populaaria aineistoa oli vähän. Vanhentuneita painoksia ja tarpeettomia kaksoiskappaleita oli vaihtelevasti eri tieteenaloilla, joissain tapauksissa dupletit olivat seurausta kokoelmien yhdistämisestä. Muutamissa kokoelmissa, kuten psykologiassa, näkyi kesken oleva karsinta. Kirjojen käytöstä kertova kunto vaihteli myös tieteenaloittain.

Tampereen yliopiston väitöskirjojen lähdeanalyysi

Tampereen yliopiston kirjastossa on toteutettu kokoelmakarttatyön osana pienimuotoista Tampereen yliopiston väitöskirjojen lähdeanalyysiä. Kartoitetuista tieteenaloista psykologian, tietojenkäsittelyn ja matematiikan yhdestä kolmeen väitöskirjan lähteet on analysoitu noudattaen samoja tyypittelyjä ja luokitteluja kuin Turun kauppakorkeakoulun kirjasto-tietopalvelun ja Tampereen yliopiston kirjaston yhteistyönä tekemässä väitöskirjojen lähdeanalyysissä (Nygrén, Iivonen, Valtari & Heikkilä 2008).

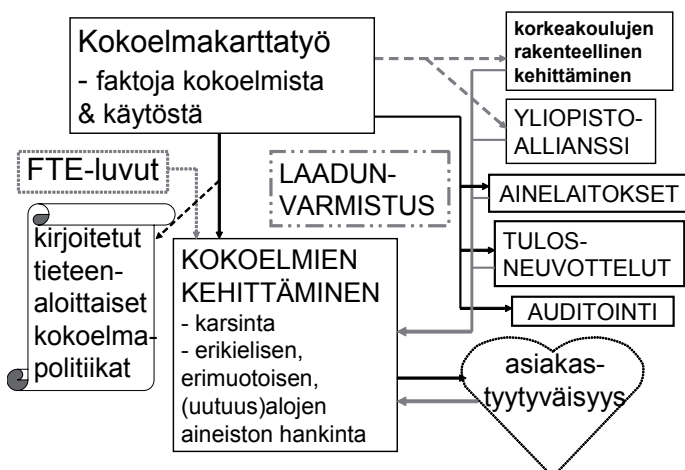
Psykologian yhden, tietojenkäsittelyn kahden ja matematiikan kolmen väitöskirjan lähdeanalyysi ei oikeuta yleistykseen, mutta jotain voi sanoa. Psykologian väitöskirjan, julkaisuvuosi 2004, lähteistä löytyi omasta kirjastosta sähköisenä 63 % ja painettuna 14 %. Tietojenkäsittelyn väitöskirjojen, julkaisuvuodet 2005 ja 2006, lähteistä sähköisesti saatavana kirjastossa oli 55 % ja painettuna 7 %. Matematiikan väitöskirjojen, julkaisuvuosi kaikissa 2006, lähteistä löytyi kirjastosta 34 % sähköisessä ja 24 % painetussa muodossa. Internetin kautta löytyi psykologian väitöskirjojen lähteistä 1 %, tietojenkäsittelyn 21 % ja matematiikan 12 %. Ei saatavilla kirjastossa (eikä Internetin kautta) oli 22 % psykologian, 17 % tietojenkäsittelyn ja 30 % matematiikan väitöskirjojen lähteistä.

Mitä Tampereen yliopiston kirjasto hyötyy kokoelmakarttatyöstä?

Yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen alkuperäisenä tavoitteena oli palvella sekä kirjastoja että suoraan asiakkaita. Hanke käynnistyi samoihin aikoihin kun oltiin rakentamassa yhteistä tietokantojen käyttöliittymää eli kansallista kirjastojen tiedonhakujärjestelmää *Nelli-portaalia*¹⁰, jonka yhteyteen toivottiin kokoelmakartta-tietokannan asettuvan kiinteästi. Ideoitiin jopa, että tutkija-asiakas voisi luoda itselleen oman kartan, jonka osat koostuisivat lisensoiduista verkkoaineistoista, vapaasta verkkoaineistosta, digitoidusta aineistosta ja perinteisistä kirjastojen kokoelmien kuvailuista (Palonen 2004,

10. <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/nelli.html>

s. 7). Kun kokoelmatietojen haettavuus Nelli-portaalin kautta jäi toteutumatta, Yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen painopiste siirtyi kirjastojen palvelemiseen, kirjastojen työvälineeksi. Kokoelmakartta nähdään nyt selkeästi kirjastojen välineenä toimia kirjaston asiakkaiden eduksi. (Ks. kuvio 9.)

Kuvio 9. Kokoelmakarttatyön hyötyjä kirjastolle.

Kokoelmakarttatyö tuottaa faktoja kirjaston aiheenmukaisista kokoelmista ja niiden käytöstä. Tällaisia faktoja ovat tietyn tieteenalan kokoelman laajuus, monografiakokoelman ikä, pääkielel ja painopistealat sekä kokoelmaan kohdistuneet lainakerrat ja lainassa olevien osuus. Myös painetun aineiston suhde sähköiseen aineistoon sekä verkkoaineiston latauskerrat ja/tai tulostuskerrat antavat tietoa kokoelmasta. Hyllytarkastelu puolestaan tuottaa laadullista tietoa kokoelmasta. Oman yliopiston tietyn tieteenalan väitöskirjojen lähdeanalyysi kertoo, kuinka hyvin kokoelma on onnistunut palvelemaan tutkijoiden tarpeita. Faktojen perusteella voidaan kehittää kokoelmia, tehdä karsintaa ja/tai kohdentaa hankintaa erikieliseen tai erimuotoiseen aineistoon

tai uutuusaloihin. Kokoelmista kerätyt faktat ovat myös hyvä lähtökohta keskustelun avaamiseksi, kun pyritään laajentamaan yhteistyötä kirjaston ja ainelaitosten välillä. Kokoelmia kehittämällä pyritään lisäämään asiakastytyväisyyttä, tarjoamaan yliopiston opetukselle ja tutkimukselle hyvät tieteenaloittaiset aineistot. Kokoelmakarttatyön sivutuotteena voi syntyä olemassa olevaa kokoelmapolitiikkaa tai kokoelmien kehittämisohjelmaa yksityiskohtaisemmat tieteenalakohtaiset kokoelmapolitiikat.

Kokoelma-analyyseistä saatua tietoa voidaan hyödyntää myös kirjastojen arvioinnissa ja kokoelmakarttatyö onkin yksi Tampereen yliopiston kirjaston laadunvarmistusta tukeva toimintatapa (Tampereen yliopiston kirjasto 2008 b). Kokoelmakarttatyön avulla tehdään näkyväksi kokoelmien nykytila ja kirjataan kehittämistoimenpiteet halutun tavoitteen saavuttamiseksi. Kokoelma-analyysijä on jo ehditty hyödyntää kirjaston osalta Tampereen yliopiston auditoinnissa ja kirjaston tulosneuvotteluissa. Myös korkeakoulujen rakenteellisessa kehittämisessä ja erilaisissa yhteistyö- ja kumppanuushankkeissa kuten yliopistoallianssissa voidaan hyödyntää kokoelmakarttatyön avulla selville saatuja tietoja jäsenyliopistojen kirjastojen kokoelmaprofiileista.

Kokoelmakarttatyö jatkuu Tampereen yliopiston kirjastossa kahdella rintamalla. Kirjastossa mietitään kokoelma-analyysien tulosten perusteella havaittujen kokoelmien kehittämistarpeiden toteutusta. Toisaalta pohditaan seuraavaksi kartoitettavia tieteenaloja, sillä esimerkiksi pääkirjaston vastuutieteenaloissa riittää kartoitettavaa pitkäksi aikaa. Kokoelmakarttatyön tavoitteena kirjastossa voisi olla se, että kaikki Tampereen yliopiston opetukselle ja tutkimukselle, ehkä myös yhteiskunnalliselle tehtävälle, keskeiset tieteenalat saataisiin kartoitettua, analysoitua ja kuvailtua kirjaston kokoelma-asiantuntijoiden työuran aikana. Jos tämä ajoitus toteutuu, niin saavutetaan yksi alkuperäisen Yliopistokirjastojen kokoelmien tietokartta -hankkeen tavoite eli kokoelmatietämyksen siirto kirjastossa kokeneilta työntekijöiltä uusille, mikä merkitsee koko kirjaston tasolla kokoelmien hallinnan paranemista.

Lähteet

- Bushing, M. 2006. Collection Mapping & Conspectus -esitelmä. Collection Mapping & Its Uses -seminaari 15.–17.8.2006, Helsinki. [Viitattu 12.1.2009]. http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/julkaisut/esitelmat/Mary_Bushing_Conspectus.pdf
- Kokoelmakartta-konsortio. 2008 a. Kokoelmakartan aihealueuuttelo: aihealueet 22.4.08. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet/Aihealueet.pdf>
- Kokoelmakartta-konsortio. 2008 b. Kokoelmakartan kokoelmien kuvailuformaatti ohjeineen 30.12.2008. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet/formaatti.pdf>
- Kokoelmakartta-konsortio. 2008 c. Kokoelmakartta : tavoite. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/>
- Kokoelmakartta-konsortio. 2008 d. Suomalainen Conspectus -sovellus 30.12.2008. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet.htm>
- Kokoelmakartta-konsortio. 2008 e. Tallennusopas DSpace-tallennusalueelle 04.7.2008. [Viitattu 12.1.2009]. http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet/tallennus_ohje040708.pdf
- Nygrén, U., Iivonen, M., Valtari, A., & Heikkilä, T. 2008. Palveleeko kirjaston kokoelma väitöskirjatutkimusta: lähdeanalyysillä kokoelmat näkyväksi. *Signum* 41 (1), 5–17.
- Palonen, V. 2004. Tietokartta avaa kokoelmien sisällöt. *Signum* 37 (2), 4–10.
- Siiskonen, M., Ahola, M., & Toivonen, L. 2008. Kokoelmakarttahankkeen toteutus Tampereen yliopiston kirjaston terveystieteiden osastolla. *Signum* 41 (4), 21–26.
- Suomen yliopistokirjastojen kokoelmakartta -hankkeen ohjausryhmä. 2005. Kirjaston kokoelmien kvantitatiivinen kartoitus ja kuvailu 21.2.2005. [Viitattu 12.1.2009]. http://www.varastokirjasto.fi/kokoelmakartta/opasteet/Kirjaston_kokoelmien_kvantitatiivinen_arviointi.pdf
- Suomen yliopistokirjastojen neuvosto. 2002. Yliopistokirjastojen verkoston strategia vuosiksi 2003–2007. [Viitattu 12.1.2009]. http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/neuvosto/strategia/aiemmatstrategiat/Files/liitetiedosto2/yliopistokirjastostrategia_2003-2007%5B1.pdf
- Tampereen yliopiston kirjasto. 2008 a. Kirjasto tänään. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/tietoa/kirjastotanaan.php>

- Tampereen yliopiston kirjasto. 2004. Kokoelmien kehittämisohjelma 19.5.2004. [Viitattu 12.1.2009]. http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/pdf/Kokoelmien_kehittamisohjelma.pdf.
- Tampereen yliopiston kirjasto. 2008 b. Laatu, arviointi ja kehittäminen Tampereen yliopiston kirjastossa. [Viitattu 12.1.2009]. <http://www.uta.fi/laitokset/kirjasto/tietoa/laatu.php>.